

Göteborgs universitet
Rektor

Juridiska avdelningen
Christian Sjöstrand

BESLUT

2002-10-08
Reg.nr 30-2463-02

Anmälan av A mot Göteborgs universitet angående fördelning av medel till doktorander

Sammanfattning

Regeringen har beslutat att tilldela Göteborgs universitet 6 500 000 kr för studiefinansiering inom forskarutbildningen. Ett av kraven för att doktorand skall kunna få del av medlen är enligt regeringsbeslutet att doktoranden inte tidigare haft utbildningsbidrag eller anställning som doktorand.

Göteborgs universitet har i riktlinjer till fakultetsnämnderna inom humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde angivit att kravet i beslutet kan tolkas så att doktorander som inte har haft fullt stöd skall kunna komma i fråga för dessa medel. Det betyder att exempelvis en doktorand som har haft anställning som doktorand i tre och ett halvt år skulle kunna komma i fråga för medlen. Det finns dock inget utrymme för tolkningar av detta krav: doktorander som kan komma i fråga för medlen skall aldrig ha haft anställning som doktorand eller ha fått utbildningsbidrag.

En viktig grund för att rättssäkerhet skall anses råda är att myndigheterna tillämpar regler och beslut på ett korrekt sätt. Ett regeringsbeslut gäller till dess att regeringen beslutar någonting annat. Göteborgs universitet förfarande visar på en ovilja att tillämpa regeringens beslut korrekt. Universitetet förtjänar därför kritik för sitt agerande. En kopia av Högskoleverkets beslut kommer att tillställas regeringen.

Bakgrund

I beslut den 28 juni 2001 (U2001/2654/UH) tilldelade regeringen bl.a. Göteborgs universitet medel (6 500 000 kr) för studiefinansiering inom forskarutbildningen. I beslutet angavs följande.

Medlen skall användas för studiefinansiering inom forskarutbildningen och tilldelas doktorander som blivit antagna till forskarutbildningen före den 1 april 1998 inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet. Anställning som doktorand skall erbjudas de doktorander som bedöms kunna avsluta sina studier med en doktorsexamen inom ramen för ett till två års anställning och som tidigare inte haft anställning som doktorand eller utbildningsbidrag.

BESLUT

2002-10-08

Reg.nr 30-2463-02

Sid 2

Anmälan

A har i en anmälan till Högskoleverket begärt att Högskoleverket skall klargöra vilka kriterier som skall gälla för fördelning av de medel som regeringens beslut avsåg.

Till sin anmälan har A bifogat ett brev från fakultetsnämnden vid Handelshögskolan, Göteborgs universitet, daterat den 8 maj 2002. Av detta brev framgår att nämnden bestämt att de doktorander som skulle komma i fråga för medlen var de som inte haft "fullt studiestöd, dvs. under fyra år".

Utredning

Högskoleverket har anmodat Göteborgs universitet att med anledning av anmälan besvara följande frågor.

Har de av regeringen beviljade medlen till någon del använts till att finansiera anställningar som doktorand för doktorander som tidigare haft anställning som doktorand eller utbildningsbidrag? Redogör i så fall för vilka anställningar det gäller. Om medlen har använts på ett sätt som strider mot regeringens beslut, vilka åtgärder avser universitetet att vidta?

Göteborgs universitets yttrande

Göteborgs universitet har anfört följande.

Universitetet konstaterar att de interna riktlinjer som upprättats för tilldelning av dessa medel i viss mån saknar stöd i regeringens beslut. Anledningen härtill är att universitetet efter vissa kontakter med Utbildningsdepartementet ansett att det funnits ett visst tolkningsutrymme beträffande detta kriterium. Som en följd härav har studenter som under kortare tid haft doktorandanställningar eller utbildningsbidrag fått del av dessa medel. Dock har ingen tidigare haft fullt utbildningsbidrag. Beträffande företagsekonomiska institutionen har totalt fem personer delfinansierats under varierande tidsperioder.

Universitetet kommer att ändra de interna riktlinjerna så att de stämmer överens med intentionerna i regeringens beslut.

Göteborgs universitets riktlinjer för fördelning av de aktuella medlen

Högskoleverket har inhämtat de riktlinjer som nämns i rektors yttrande. I riktlinjerna anges följande.

Kraven för att erhålla stöd är, enligt regeringsbeslutet, att doktoranden är antagen före 1 april 1998, har högst ett till två år kvar till doktorsexamen samt inte tidigare varit anställd som doktorand eller erhållit utbildningsbidrag. Vid förfrågan till departementet avser det sistnämnda kravet att de som redan har erhållit fullt stöd i form av fyra års doktorandanställning alternativt utbildningsbidrag inte skall kunna komma ifråga. För doktorander som under kortare tid haft doktorandanställning eller utbildningsbidrag, är det upp till respektive fakultetsnämnd att avgöra ifall de skall kunna få stöd

Tillämpliga bestämmelser

Regeringens beslut gäller doktorander som blivit antagna till forskarutbildningen före den 1 april 1998. De regler som enligt p. 2 övergångsbestämmelserna till förordningen (1998:80) om ändring i högskoleförordningen (1993:100) och p. 3

BESLUT

2002-10-08

Reg.nr 30-2463-02

Sid 3

övergångsbestämmelserna till förordning (1998:81) om ändring i förordningen (1995:938) om utbildningsbidrag för doktorander skall tillämpas på dessa doktorander har följande innebörd.

Ett förordnande på en doktorandtjänst får meddelas för sammanlagt högst sex år, dock inte för längre tid än som motsvarar forskarutbildning på heltid under fyra år. Från denna tid skall avräknas sådan tid under vilken innehavaren har fått utbildningsbidrag. Förordnande får dock meddelas för ytterligare tid, dock högst två år, utöver denna tid, om det finns särskilda skäl, se 5 kap. 6 § andra och tredje styckena högskoleförordningen (1993:100, ändrad genom SFS 1995:944).

För utbildningsbidrag gällde följande. Bidrag får lämnas för sammanlagt högst åtta bidragsår, dock inte för längre tid än som motsvarar helt bidrag under fyra bidragsår. Från denna tid skall räknas av sådan tid under vilken doktoranden har innehaft doktorandtjänst. Utbildningsbidrag får dock lämnas för ytterligare tid, dock sammanlagt högst två bidragsår, om det finns särskilda skäl (4 § förordningen [1995:938] om utbildningsbidrag för doktorander).

Högskoleverkets bedömning

Den 1 april 1998 skärptes kraven på finansiering för forskarstudier. Enligt 9 kap. 3 § högskoleförordningen (1993:100, ändrad genom SFS 1998:80) får fakultetsnämnden till forskarutbildning anta bara sökande som anställs som doktorand eller som beviljas utbildningsbidrag för doktorander. Dessförinnan var det möjligt att antas som doktorand utan sådan anställning eller sådant bidrag. Sådana doktorander kunde finansiera sina studier exempelvis genom studiemedel. Syftet med det aktuella regeringsbeslutet har varit att underlätta för doktorander som antagits före den 1 april 1998 att slutföra sina studier. Regeringen har valt att ställa som krav att medlen endast får tilldelas doktorander som tidigare inte haft anställning som doktorand eller utbildningsbidrag.

Det finns inget utrymme för tolkningar av kravet "inte haft anställning som doktorand eller utbildningsbidrag" i regeringsbeslutet. Doktorander som kan komma i fråga för medlen skall aldrig ha haft anställning som doktorand eller ha fått utbildningsbidrag. Trots detta anser universitetet att medel kan tilldelas doktorander som inte "erhållit fullt stöd i form av fyra års doktorandanställning alternativt utbildningsbidrag". De enda doktorander som universitetet därmed exkluderar är sådana som universitetet enligt huvudreglerna i de tillämpliga förordningarna inte får ge ytterligare stöd. Undantaget är om särskilda skäl finns.

Regeringens beslut anger således att inget stöd får ha utgått tidigare, medan universitetets bedömt att stöd får ha utgått men inte med så mycket att förordningarna hindrar ytterligare stöd. Göteborgs universitets riktlinjer möjliggör alltså för fakultetsnämnder att tilldela de aktuella medlen till doktorander som nästan har uttömt sina möjligheter att få ytterligare stöd, t.ex. genom att ha haft anställning som doktorand på heltid i tre och ett halvt år.

BESLUT

2002-10-08

Reg.nr 30-2463-02

Sid 4

En viktig grund för att rättssäkerhet skall anses råda är att myndigheterna tillämpar regler och beslut på ett korrekt sätt. Ett regeringsbeslut gäller till dess att regeringen beslutar någonting annat. Göteborgs universitets förfarande visar på en ovilja att tillämpa regeringens beslut korrekt. Universitetet förtjänar därför kritik för sitt agerande. En kopia av detta beslut kommer att tillställas regeringen.

Högskoleverket förutsätter att Göteborgs universitets riktlinjer ändras så att de stämmer överens med regeringens beslut. A har i sin kommentar till Göteborgs universitets yttrande framfört synpunkter på hur universitetet har handlagt hennes ansökan om medel för anställning som doktorand. Dessa synpunkter kommer att hanteras av Högskoleverket i särskild ordning.

Med dessa besked avslutas ärendet.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern i närvaro av chefsjuristen Annica Lindblom efter föredragning av verksjuristen Christian Sjöstrand.

Sigbrit Franke

Christian Sjöstrand

Kopia till:
Regeringen, Utbildningsdepartementet

A